

Γερμανική κατοχή στην Αθήνα, στον Πειραιά, στη Σαλαμίνα και στην Αίγινα

Ο Δρ. Valentin Schneider διεξάγει έρευνα ως PostDoc ερευνητής στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου στο Ε.Κ.Π.Α.

IC Athen: Κύριε Schneider, έχετε σπουδάσει και εκπονήσει τη διατριβή σας στη Γαλλία και σήμερα διεξάγετε έρευνα σχετικά με τη γερμανική κατοχή στην Ελλάδα. Πώς προέκυψε αυτό το θέμα;

Schneider: Η διατριβή μου στη Γαλλία πραγματευόταν τη γερμανική κατοχή στη Νορμανδία μεταξύ 1940-1944. Στόχος της εργασίας ήταν να αναλύσει την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των γάλλων πολιτών και των γερμανών στρατιωτών.

Στη πορεία συνειδητοποίησα, ότι αυτές οι καθημερινές γερμανο-γαλλικές σχέσεις δεν ήταν μονομερώς αρνητικές, αλλά βρίσκονταν υπό την επίδραση μιας σειράς παραγόντων, όπως πόσο μεγάλη ήταν η κατοχή και ο χρόνος στρατοπέδευσης επιμέρους μονάδων. Επιπλέον μπόρεσα να διαπιστώσω, ότι ένας μεγάλος αριθμός γερμανικών μονάδων πριν και μετά τη Γαλλία είχαν στρατοπεδεύσει και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, κάτι το οποίο είχε επίσης μεγάλη επίδραση στις σχέσεις με τον άμαχο πληθυσμό. Έτσι για παράδειγμα οι σχέσεις με τον άμαχο πληθυσμό ήταν γενικά καλύτερες όταν οι Γερμανοί είχαν προηγουμένως στρατοπεδεύσει στο Βέλγιο απ' ότι όταν επιζήσει από πρόσφατες σφοδρές μάχες στη Ρωσία.

Για μένα είναι σημαντικό να εξετάσουμε το Β 'Παγκόσμιο Πόλεμο και τη κατοχική εμπειρία ως ένα ευρωπαϊκό φαινόμενο: Υπήρξαν γερμανοί, οι οποίοι κατά τη διάρκεια του πολέμου είχαν δει πολλές χώρες και με τον έναν ή τον άλλο τρόπο ήρθαν σε επαφή με τους αντίστοιχους λαούς και πολιτισμούς - σε μια εποχή που τα διεθνή ταξίδια απευθύνονταν μόνο για την προνομιούχο ελίτ. Αυτές οι επαφές συνέβαλαν

στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς των στρατιωτών, η οποία με τη σειρά της είχε αντίκτυπο στις σχέσεις με τους κατεχόμενους πληθυσμούς. Αυτή η αμοιβαία επιρροή μεταξύ κατακτητών και κατακτημένων έλαβε χώρα επίσης στην Ελλάδα.

IC Athen: Τι ακριβώς πραγματεύεται το ερευνητικό σας έργο;

Schneider: Το τρέχον έργο μου ασχολείται με την ιστορία της γερμανικής κατοχής στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά όπως επίσης τα νησιά Αίγινα και Σαλαμίνα. Στόχος είναι να προσδιοριστούν και να μετρηθούν όλες οι γερμανικές στρατιωτικές και παραστρατιωτικές μονάδες και έτσι να δημιουργηθεί μια χρονολογική τυπολογία της κατοχής περιόδου. Δεν γίνεται αναφορά μόνο για τις πραγματικά μάχιμες μονάδες, αλλά και για το γερμανικό τεχνικό προσωπικό, όπως επίσης για τα κατοχικά πληρώματα πλοίων.

Έτσι παρέχεται μια διαφοροποιημένη εικόνα της γερμανικής παρουσίας με το να λαμβάνονται υπόψη για παράδειγμα η από τόπο σε τόπο διαφορετική πυκνότητα κατοχής και οι συχνές μεταθέσεις των μονάδων. Τόσο για τους κατεχόμενους όσο και για τους κατακτητές ήταν μεγάλη η διαφορά αν ανά 100 Έλληνες υπήρχαν 50 Γερμανοί, οι οποίοι παρέμεναν για δύο χρόνια επί τόπου, ή αν ήσαν οι διπλάσιοι ή τριπλάσιοι και παρέμεναν μόνο για λίγες εβδομάδες.

Η εμπειρία της γερμανικής κατοχής στη διάρκεια του Β 'Παγκοσμίου Πολέμου στην Ευρώπη ήταν ένα φαινόμενο που είχε παρατηρηθεί από την ιστορική έρευνα σε μεγάλο βαθμό μόνο μέσω της εθνικής προοπτικής. Το ερευνητικό μου έργο στην Ελλάδα έχει σχεδιαστεί ως μια διακρατική συγκριτική μελέτη. Με ενδιαφέρει να επεξεργαστεί ο ευρωπαϊκός χαρακτήρας της κατοχικής εμπειρίας με σκοπό να ξεπεραστούν τα όρια της εθνικής ιστοριογραφίας.

IC Athen: Ο Πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας κύριος Gauck υποστήριξε ότι οι Γερμανοί «κατά τρόπο επαίσχυντο επί μακρόν δεν ήξεραν» για την γερμανική κατοχή στην Ελλάδα; Έχετε μια εξήγηση;

Schneider: Στη Γερμανία, αλλά επίσης και στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, η ιστορία της σύγχρονης Ελλάδα δεν υπάρχει στο σχολικό πρόγραμμα. Η περίοδος της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα 1941-1944 αναφέρεται στην καλύτερη περί-

πτωση επιγραμματικά. Αυτό προκαλεί μια έλλειψη γνώσης, η οποία στη περίπτωση των γερμανο-ελληνικών σχέσεων ειδικά τώρα σε περιόδους κρίσης οδηγεί σε προφανείς δυσκολίες επικοινωνίας. Σε αυτό το σημείο πρέπει επίσης να επισημάνουμε ότι οι Έλληνες έχουν μία εξαιρετικά δύσκολη σχέση με την πρόσφατη ιστορία τους. Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος προκάλεσε στην Ελλάδα σχεδόν αμέσως έναν αιματηρό εμφύλιο πόλεμο στον οποίο, για να το θέσουμε απλά, οι πρώην συνεργάτες και οι αντιστασιακοί πολέμησαν στο έπακρο. Τα σημάδια αυτής της σύγκρουσης φέρει εν μέρει ακόμα και σήμερα η ελληνική κοινωνία, η οποία μπορεί να εξηγηθεί μέσω των πολλών δεκαετιών διαιρεμένης μνήμης του πολέμου και των συνεπειών του. Σιγά σιγά σχηματίζεται τώρα στην Ελλάδα μια ομοιόμορφη ερμηνεία της πρόσφατης ιστορίας, η οποία ως τέτοια μπορεί να εκληφθεί από το κοινό στο εξωτερικό.

IC Athen: Αλήθεια, πως σας υποδέχτηκε η ελληνική επιστημονική κοινότητα;

Schneider: Οι συνάδελφοι στην Αθήνα με υποδέχθηκαν πολύ φιλικό τρόπο και έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για το έργο μου. Η διεθνή εμπειρία και η γνώση ξένων γλωσσών πολλών Ελλήνων επιστημόνων αντανακλάται σε μια ατμόσφαιρα διαφάνειας και ανταλλαγής εργασιακού περιβάλλοντος. Λίγο μετά την άφιξή μου, έλαβα πρόσκληση για μια διάλεξη της ερευνητικής ομάδας ASKI (Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας), κάτι το οποίο με χαροποίησε ιδιαίτερα. Μετά από αυτό, δεν άργησε να βρεθεί μια θεσμική σύνδεση με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.